

Dohovor o právach dieťaťa

Distribúcia: všeobecná
29. mája 2013

Originál: angličtina

Výbor pre práva dieťaťa

Všeobecný komentár č. 14 (2013) Výboru pre práva dieťaťa k určovaniu najlepšieho záujmu dieťaťa (článok 3 ods. 1)*

* Prijaté Výborom na jeho šesťdesiatom druhom sedení. (14. január – 1. február 2013).

Obsah

	<i>Odseky</i>	<i>Strana</i>
I. Úvod	1-9	3
A. Najlepší záujem dieťaťa: právo, zásada a pravidlo konania	1-7	3
B. Štruktúra	8-9	4
II. Ciele	10-12	4
III. Povaha a rozsah záväzkov štátov, ktoré sú zmluvnými stranami Dohovoru	13-16	5
IV. Právna analýza a jej prepojenie na všeobecné zásady Dohovoru	17-45	7
A. Právna analýza článku 3, odsek 1	17-40	7
1. „Pri akýchkoľvek postupoch týkajúcich sa detí“	17-24	7
2. „Verejnými alebo súkromnými inštitúciami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi“	25-31	8
3. „Najlepší záujem dieťaťa“	32-35	9
4. „Musí byť prvoradým hľadiskom“	36-40	10
B. Najlepší záujem dieťaťa a jeho prepojenie na ostatné všeobecné zásady Dohovoru	41-45	11
1. Najlepší záujem dieťaťa právo na nediskrimináciu (čl. 2)	41	11
2. Najlepší záujem dieťaťa a právo na život, prežitie a rozvoj (čl. 6).....	42	11
3. Najlepší záujem dieťaťa a právo byť vypočutý (čl. 12).....	43-45	11
V. Realizácia: posudzovanie a určovanie najlepšieho záujmu dieťaťa	46-47	12
A. Posúdenie a určenie najlepšieho záujmu.....	48-84	12
1. Prvky, ktoré je potrebné vziať do úvahy pri posudzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa	52-79	13
2. Vyváženie prvkov pri posudzovaní najlepšieho záujmu	80-84	17
B. Procesné záruky na zaručenie implementácie najlepšieho záujmu dieťaťa	85-99	18
VI. Šírenie	100-101	20

„Záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akýchkoľvek postupoch týkajúcich sa detí, či už vykonávaných verejnými alebo súkromnými inštitúciami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.“

Dohovor o právach dieťaťa (čl. 3, ods. 1)

I. Úvod

A. Najlepší záujem dieťaťa: právo, zásada a pravidlo konania

1. Článok 3, odsek 1 Dohovoru o právach dieťaťa poskytuje dieťaťu právo na posúdenie jeho najlepšieho záujmu a jeho zohľadnenie ako prvoradého hľadiska pri akýchkoľvek postupoch alebo rozhodnutiach, ktoré sa ho týkajú vo verejnej, ako aj v súkromnej sfére. Okrem toho vyjadruje jednu zo základných hodnôt Dohovoru. Výbor pre práva dieťaťa (Výbor) určil článok 3, odsek 1 ako jeden zo štyroch všeobecných zásad Dohovoru na výklad a vykonávanie práv dieťaťa¹ a uplatňuje ho ako dynamický pojem, ktorý si vyžaduje posúdenie primerané osobitnému kontextu .

2. Pojem „najlepší záujem dieťaťa“ nie je nový. Dokonca existoval skôr ako Dohovor a bol už zakotvený v Deklarácii práv dieťaťa (ods. 2), Dohovore o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (čl. 5 písm. b) a 16 ods. 1 písm. d)), ako aj v regionálnych nástrojoch a mnohých vnútroštátnych a medzinárodných zákonoch.

3. Dohovor takisto výslovne odkazuje na najlepší záujem dieťaťa v ďalších článkoch: článok 9: odlúčenie od rodičov; článok 10: zlúčenie rodiny; článok 18: rodičovská zodpovednosť; článok 20: pozbavenie rodinného prostredia alebo alternatívna starostlivosť; článok 21: adopcia; článok 37(c): odlúčenie od dospelých vo väzbe; článok 40, odsek 2 písm. b) (iii): procesné záruky, vrátane prítomnosti rodičov na súdnych pojednávaníach v trestných veciach zahŕňajúcich deti, ktoré porušili zákon. Na najlepší záujem dieťaťa odkazuje aj Opčný protokol k Dohovoru o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii (preambula a čl. 8) a Opčný protokol k dohovoru o procedúre oznámení (preambula a čl. 2 a 3).

4. Pojem najlepšieho záujmu dieťaťa má za cieľ zabezpečiť plnohodnotné a skutočné užívanie všetkých práv uznaných v Dohovore a holistický rozvoj dieťaťa². Výbor už naznačil³, že „úsudok dospeléj osoby o najlepšom záujme dieťaťa nemôže prevyšovať povinnosť rešpektovať všetky práva dieťaťa na základe Dohovoru.“ Pripomína, že v Dohovore neexistuje hierarchia práv; všetky práva uvedené v Dohovore sú v „najlepšom záujme dieťaťa“ a žiadne právo by nemôže byť porušené nesprávnym výkladom „najlepšieho záujmu dieťaťa.“

5. Plnohodnotné uplatňovanie pojmu najlepšieho záujmu dieťaťa si vyžaduje rozvoj prístupu založeného na právach, ktorý zahrnie všetky zúčastnené strany s cieľom zabezpečiť holistickú, fyzickú, psychickú, morálnu a duchovnú integritu dieťaťa a podporiť jeho ľudskú dôstojnosť.

6. Výbor naznačuje, že najlepší záujem dieťaťa je pojem, ktorý má tri roviny:

¹ Všeobecný komentár Výboru č. 5 (2003) o všeobecných opatreniach vykonávania Dohovoru o právach dieťaťa, ods. 12; a č. 12 (2009) o práve dieťaťa byť vypočuté, ods. 2.

² Výbor očakáva od štátov, že rozvoj budú vykladať ako „holistický pojem, ktorý zahrnie fyzický, mentálny, duševný, morálny, psychologický a spoločenský rozvoj dieťaťa“ (všeobecný komentár č. 5, ods. 12).

³ Všeobecný komentár č. 13 (2011) o práve na ochranu pre akoukoľvek formou násillia, ods. 61.

(a) Hmotné právo: právo dieťaťa, aby jeho najlepší záujem bol zohľadnený ako prvoradáý pri posudzovaní rôznych záujmov s cieľom rozhodnúť o veci, ktorá sa musí riešiť a záruka, aby toto právo bolo uplatnené pri prijatí akéhokoľvek rozhodnutia týkajúceho sa dieťaťa, skupiny identifikovaných alebo neidentifikovaných detí alebo detí vo všeobecnosti. Článok 3, odsek 1 vytvára inherentný záväzok pre štáty, je priamo uplatniteľný (bezprostredný) a môže sa uplatňovať v konaní pred súdom.

(b) Základná, interpretačná právna zásada: ak pre právne ustanovenie existuje viac ako jeden výklad, mal by sa vybrať taký, ktorý najúčinnejšie slúži najlepšiemu záujmu dieťaťa. Práva zakotvené v Dohovore a jeho opčných protokoloch poskytujú rámec pre výklad.

(c) Pravidlo konania: Kedykoľvek má byť prijaté rozhodnutie, ktoré sa bude týkať konkrétneho dieťaťa, identifikovanej skupine detí alebo detí vo všeobecnosti, rozhodovací proces musí zahrnúť posúdenie možného účinku (pozitívneho alebo negatívneho) rozhodnutia na príslušné dieťa alebo deti. Posúdenie a určenie najlepšieho záujmu si vyžaduje procesné záruky. Okrem toho rozhodnutie vo svojom odôvodnení musí preukázať, že právo bolo výslovne zohľadnené. V tejto súvislosti štáty, ktoré sú zmluvnými stranami Dohovoru vysvetlia, ako bolo právo v rozhodnutí dodržané, to znamená, čo bolo zohľadnené ako najlepší záujem dieťaťa; a ako bol najlepší záujem dieťaťa posúdený vo vzťahu k ostatným hľadiskám, či išlo o všeobecné záležitosti týkajúce sa politiky alebo jednotlivé prípady.

7. V predkladanom všeobecnom komentári sa výraz „najlepší záujem dieťaťa“ týka troch vyššie uvedených rozmerov.

B. Štruktúra

8. Rozsah tohto všeobecného komentára sa obmedzuje na článok 3, odsek 1 Dohovoru a netýka sa článku 3, odseku 2, ktorý odkazuje na blahobyt dieťaťa, ani článku 3, odseku 3, ktorý sa týka povinnosti zmluvných štátov Dohovoru zabezpečiť, aby inštitúcie, služby a zariadenia pre deti spĺňali stanovené normy a aby boli zavedené mechanizmy na zabezpečenie dodržiavania noriem.

9. Výbor stanovuje ciele (kapitola II) tohto všeobecného komentára a predstavuje povahu a rozsah záväzku zmluvných štátov (kapitola III). Zároveň stanovuje právnu analýzu článku 3, odseku 1 (kapitola IV), zobrazuje prepojenia na ostatné všeobecné zásady Dohovoru. Kapitola V sa venuje realizácii zásady najlepšieho záujmu dieťaťa v praxi, zatiaľ čo kapitola VI uvádza usmernenia pre šírenie všeobecného komentára.

II. Ciele

10. Tento všeobecný komentár má za cieľ zaistiť uplatňovanie a dodržiavanie najlepšieho záujmu dieťaťa zmluvnými štátmi Dohovoru. Vymedzuje požiadavky pre náležitú zohľadnenie, najmä v rozhodnutiach súdnych a správnych orgánov, ako aj vo všetkých konaniach týkajúcich sa dieťaťa a vo všetkých fázach prijímania zákonov, stratégií, programov, plánov, rozpočtov, legislatívnych a rozpočtových iniciatív a usmernení – to znamená, že všetky vykonávacie opatrenia – týkajúce sa detí vo všeobecnosti alebo ako detí ako osobitnej skupiny. Výbor očakáva, že tento všeobecný komentár usmerní rozhodnutia, ktoré sa týkajú detí, vrátane rodičov a poskytovateľov starostlivosti.

11. Najlepší záujem dieťaťa je dynamický pojem, ktorý obsahuje viaceré neustále sa rozvíjajúce aspekty. Tento všeobecný komentár poskytuje rámec pre posúdenie a určenie

najlepšieho záujmu dieťaťa; nesnaží sa predpísať, čo je najlepšie pre dieťa v akejkol'vek situácii počas daného obdobia.

12. Hlavným cieľom tohto všeobecného komentára je posilniť pochopenie a uplatňovanie práva detí, aby sa ich najlepší záujem posudzoval a zohľadňoval ako prvoradé a v niektorých prípadoch ako rozhodujúce hľadisko (pozri odsek 38 nižšie). Jeho celkovým cieľom je podporiť skutočnú zmenu v postojoch, ktorá by viedla k úplnému rešpektovaniu detí ako držiteľov práv. Konkrétne to má vplyv na:

- (a) Vypracovanie vykonávacích opatrení, ktoré prijímajú vlády;
- (b) Individuálne rozhodnutia, ktoré prijímajú súdne a správne orgány alebo verejnoprávne subjekty prostredníctvom svojich zástupcov, ktoré sa týkajú jedného alebo viacerých identifikovaných detí;
- (c) Rozhodnutia prijaté subjektmi občianskej spoločnosti a súkromného sektora, vrátane ziskových a neziskových organizácií, ktoré poskytujú služby, ktoré sa týkajú alebo majú vplyv na deti;
- (d) Usmernenia pre opatrenia prijaté osobami, ktoré pracujú s deťmi alebo pre deti, vrátane rodičov a opatrovateľov.

III. Povaha a rozsah záväzkov štátov, ktoré sú zmluvnými stranami Dohovoru

13. Každý štát, ktorý je zmluvnou stranou Dohovoru, musí rešpektovať a vykonávať právo dieťaťa k určovaniu jeho najlepšieho záujmu, ktorý musí byť zohľadnený ako prvoradé hľadisko a je povinný prijímať všetky nevyhnutné, dobre premyslené a konkrétne opatrenia na plné vykonávanie tohto práva.

14. Článok 3, ods. 1 ustanovuje rámec s tromi rozličnými druhmi záväzkov pre štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru:

- (a) Záväzok zabezpečiť, aby najlepší záujem dieťaťa bol *riadne začlenený do a jednotne uplatňovaný* vo všetkých opatreniach, ktoré prijíma verejná inštitúcia, obzvlášť vo všetkých vykonávacích opatreniach, správnych a súdnych konaniach, ktoré majú priamy alebo nepriamy vplyv na deti;
- (b) Záväzok zabezpečiť, aby všetky rozhodnutia súdnych a správnych orgánov, ako aj politiky a právne predpisy týkajúce sa detí, preukazovali, že prvoradým hľadiskom bol najlepší záujem dieťaťa. To zahŕňa popis, ako sa skúmal a posudzoval najlepší záujem dieťaťa a aký význam mu bol v rozhodnutí prisúdený.
- (c) Záväzok zabezpečiť, aby najlepší záujem dieťaťa bol posúdený a zohľadnený ako prvoradé hľadisko v rozhodnutiach a opatreniach, ktoré prijíma súkromný sektor, vrátane tých, na základe ktorých sa poskytujú služby alebo ktoré prijíma akýkoľvek iný súkromný subjekt alebo inštitúcia prijímajúca rozhodnutia, ktoré sa týkajú alebo majú vplyv na dieťa.

15. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami Dohovoru by mali prijímať vykonávacie opatrenia s cieľom dodržať súlad na základe článkov 4, 42 a 44, ods. 6 Dohovoru a zabezpečiť, aby sa najlepší záujem dieťaťa považoval za prvoradé hľadisko vo všetkých postupoch, vrátane:

- (a) preskúmania a, ak je to potrebné vykonávania zmien a doplnení vnútroštátnych právnych predpisov a ostatných prameňov práva na účely začlenenia článku 3, ods. 1 a zaistiť, aby sa požiadavka zohľadnenia najlepšieho záujmu dieťaťa odrážala a bola implementovaná do všetkých vnútroštátnych zákonov a nariadení, miestnych alebo

územných právnych predpisov, pravidiel upravujúcich fungovanie súkromných a verejných inštitúcií, ktoré poskytujú služby alebo majú vplyv na deti a do súdnych a správnych konaní na akejkoľvek úrovni, či už ako hmotné právo alebo ako pravidlo konania;

(b) presadzovania najlepšieho záujmu dieťaťa pri riadení a vykonávaní politik na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni;

(c) stanovenia mechanizmov a konaní pre sťažnosti, opravné prostriedky a nápravu s cieľom plne uplatňovať právo dieťaťa na primerané začlenenie a konzistentné uplatňovanie jeho najlepšieho záujmu vo všetkých vykonávacích opatreniach, správnych a súdnych konaniach, ktoré sú pre dieťa dôležité alebo majú naň vplyv;

(d) presadzovania najlepšieho záujmu dieťaťa pri pridelovaní vnútroštátnych prostriedkov pre programy a opatrenia zamerané na vykonávanie práv detí a pri činnostiach, na ktoré sa vzťahuje medzinárodná alebo rozvojová pomoc;

(e) zabezpečenia, aby najlepší záujem dieťaťa bol výslovne vysvetlený pri stanovení, sledovaní a hodnotení zberu údajov a ak je to potrebné podporiť prieskum týkajúci sa problémov v oblasti práv detí;

(f) poskytovania informácií a školení o článku 3, ods. 1 a jeho uplatňovaní v praxi pre všetkých tých, ktorí prijímajú rozhodnutia s priamym alebo nepriamym vplyvom na deti, vrátane profesionálov a ostatných osôb pracujúcich pre alebo s deťmi;

(g) poskytovania primeraných informácií deťom v jazyku, ktorému rozumejú a ich rodinám a opatrovateľom, aby pochopili rozsah práva, ktoré chráni článok 3, ods. 1, ako aj vytvárania nevyhnutných podmienok pre deti, aby mohli vysloviť svoj názor a zabezpečiť, aby ich názorom bola venovaná náležitá pozornosť;

(h) potlačenia všetkých negatívnych postojov a vnímaní, ktoré bránia plnému uplatňovaniu práva dieťaťa, aby ich najlepší záujem bol posúdený a zohľadnený ako prvoradé hľadisko prostredníctvom komunikačných programov zahŕňajúcich masmédiá, sociálne siete, ako aj deti s cieľom uznať deti ako držiteľov práva.

16. Pri zabezpečení plnej účinnosti najlepšieho záujmu dieťaťa by sa mali vziať do úvahy tieto parametre:

(a) všeobecná, nedeliteľná, vzájomne závislá a navzájom prepojená povaha práv detí;

(b) uznanie detí ako držiteľov práv;

(c) všeobecná povaha a vplyv Dohovoru;

(d) povinnosť štátov, ktoré sú zmluvnými stranami Dohovoru, aby rešpektovali, chránili a dodržiavali práva uvedené v Dohovore;

(e) krátkodobé, strednodobé a dlhodobé vplyvy opatrení súvisiacich s vývojom dieťaťa po celý čas.

IV. Právna analýza a jej prepojenie na všeobecné zásady Dohovoru

A. Právna analýza článku 3, odsek 1

1. „Pri akýchkoľvek postupoch týkajúcich sa detí“

(a) „pri akýchkoľvek postupoch“

17. Článok 3, odsek 1 má za cieľ zabezpečiť, aby právo v ňom spomenuté bolo zaručené vo všetkých rozhodnutiach a postupoch týkajúcich sa detí. To znamená, že každý postup týkajúci sa dieťaťa alebo detí musí zohľadniť ich najlepší záujem ako prvoradé hľadisko. Slovo „postup“ nezahŕňa iba rozhodnutia, ale tiež všetky úkony, konanie, návrhy, služby, procesy a ostatné opatrenia.

18. Nečinnosť alebo neprijatie opatrenia a opomenutie konania sú taktiež „postupmi“, napríklad, keď poskytovatelia sociálneho zabezpečenia neprijmú opatrenie na ochranu detí pred zanedbaním alebo zneužitím.

(b) „týkajúci sa“

19. Právna povinnosť sa vzťahuje na všetky rozhodnutia a postupy, ktoré sa priamo alebo nepriamo týkajú detí. Pojem „týkajúci sa“ sa teda vzťahuje najmä na všetky opatrenia a rozhodnutia, ktoré sa priamo týkajú dieťaťa, detí ako skupiny alebo skupiny detí vo všeobecnosti a po druhé sa vzťahuje na ostatné opatrenia, ktoré majú vplyv na konkrétne dieťa, deti ako skupinu alebo deti vo všeobecnosti, aj keď nie sú priamymi adresátmi opatrenia. Ako sa uvádza vo Všeobecnom komentári Výboru č. 7 (2005), takéto postupy zahŕňajú tie, ktoré sú zamerané na deti (napr. tie, ktoré sa týkajú zdravia, starostlivosti alebo vzdelania), ako aj postupy, ktoré zahŕňajú deti a ostatné skupiny obyvateľstva (napr. tie, ktoré sa týkajú prostredia, bývania alebo dopravy) (ods. 13 písm. b)). Z tohto dôvodu sa pojem „týkajúci sa“ musí chápať vo veľmi širokom zmysle.

20. Všetky postupy, ktoré prijíma štát zase určitým spôsobom ovplyvňujú deti. To neznamená, že každý postup, ktorý prijme štát, si vyžaduje úplný a formálny proces posúdenia a určenia najlepšieho záujmu dieťaťa. Ak však rozhodnutie bude mať väčší vplyv na dieťa alebo deti, je vhodná vyššia úroveň ochrany a podrobné postupy na zohľadnenie ich najlepšieho záujmu.

Vo vzťahu k opatreniam, ktoré nie sú priamo zamerané na dieťa alebo deti by sa teda pojem „týkajúci sa“ mal vysvetliť na základe okolností každého prípadu, aby bolo možné posúdiť vplyv postupu na dieťa alebo deti.

(c) „deti“

21. Pojem „deti“ sa týka všetkých osôb vo veku do 18 rokov v rámci pôsobnosti štátu, ktorý je zmluvnou stranou Dohovoru bez akejkoľvek diskriminácie v súlade s článkami 1 a 2 Dohovoru.

22. Článok 3, ods. 1 sa týka detí ako jednotlivcov a štátom, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru sa ukladá povinnosť posudzovať a zohľadňovať najlepší záujem dieťaťa ako prvoradé hľadisko pri prijímaní jednotlivých rozhodnutí.

23. Pojem „deti“ však znamená, že právo, aby bol ich najlepší záujem riadne zohľadnený, sa nevzťahuje na deti iba ako na jednotlivcov, ale vo všeobecnosti sa na ne vzťahuje tiež ako na skupinu. Z toho vyplýva, že štáty sú povinné posudzovať a zohľadňovať ako prvoradé hľadisko najlepší záujem detí ako skupiny alebo vo

všeobecnosti pri všetkých postupoch, ktoré sa ich týkajú. To je obzvlášť zrejme pri vykonávacích opatreniach. Výbor⁴ zdôrazňuje, že najlepší záujem dieťaťa sa chápe ako kolektívne a individuálne právo, a že uplatňovanie tohto práva na deti pôvodných obyvateľov ako skupinu si vyžaduje posúdenie toho, ako sa uvedené právo týka ich kolektívnych kultúrnych práv.

24. To neznamená, že v rozhodnutí týkajúcom sa individuálneho dieťaťa sa jeho záujmy musia chápať rovnako ako záujmy detí vo všeobecnosti. Článok 3, ods. 1 skôr znamená, že najlepší záujem dieťaťa sa musí posúdiť individuálne. Postupy stanovenia najlepšieho záujmu dieťaťa ako jednotlivca alebo skupiny je možné nájsť v nižšie uvedenej kapitole V.

2. „Verejnými alebo súkromnými inštitúciami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi“

25. Povinnosť štátov riadne posúdiť najlepšieho záujmu dieťaťa je všeobecná povinnosť, ktorá zahŕňa všetky verejné a súkromné inštitúcie sociálnej starostlivosti, súdy, správne a zákonodarné orgány, ktoré zahŕňajú alebo sa týkajú detí. Aj keď rodičia neboli výslovne spomenutí v článku 3, ods. 1 najlepší záujem dieťaťa „bude ich hlavná obava“ (čl. 18, ods. 1).

(a) „verejných alebo súkromných inštitúcií sociálnej starostlivosti“

26. Tieto pojmy by sa nemali užšie vykladať alebo obmedzovať na sociálne inštitúcie v *užšom význame*, ale mali by sa chápať ako všetky inštitúcie, ktorých práca a rozhodnutia majú vplyv na deti a uplatňovanie ich práv. Takéto inštitúcie zahŕňajú nielen tie, ktoré súvisia s ekonomickými, sociálnymi a kultúrnymi právami (napr. starostlivosť, zdravie, prostredie, vzdelanie, podnikanie, voľný čas a hry, atď.), ale taktiež inštitúcie, ktoré sa zaoberajú občianskymi právami a slobodami (napr. zápis narodenia, ochrana pred násilím vo všetkých prostrediach, atď.). Súkromné inštitúcie sociálnej starostlivosti zahŕňajú organizácie súkromného sektora – či už ziskové alebo neziskové – ktoré plnia úlohu pri poskytovaní služieb, ktoré sú dôležité pre uplatňovanie práv detí, a ktoré pôsobia v mene alebo popri službách štátu ako alternatíva.

(b) „súdy“

27. Výbor zdôrazňuje, že pojem „súdy“ odkazuje na všetky súdne konania na všetkých stupňoch – na ktorých pôsobia buď profesionálni sudcovia alebo laici – a bez obmedzenia na všetky príslušné konania týkajúce sa detí. To zahŕňa zmier, mediáciu a arbitráž.

28. V trestných veciach sa zásada najlepšieho záujmu dieťaťa uplatňuje na deti v konflikte so zákonom (napr. ako údajní, obvinení páchatelia alebo osoby uznané za porušenia zákona) alebo deti v kontakte so zákonom (ako obeť alebo svedkovia), ako aj deti ovplyvnené situáciou rodičov, ktorí sú v konflikte so zákonom. Výbor⁵ zdôrazňuje, že ochrana najlepšieho záujmu dieťaťa znamená, že tradičné ciele trestného súdnictva, ako represia alebo trest musia viesť k rehabilitačným a nápravným cieľom súdnictva v prípadoch, ktoré sa týkajú detských páchatel'ov.

29. V občianskych veciach môže dieťa brániť svoje záujmy priamo alebo prostredníctvom zástupcu v prípade určenia otcovstva, zneužitia alebo zanedbania dieťaťa,

⁴ Všeobecný komentár č.11 (2009) o deťoch pôvodných obyvateľov a ich právach na základe Dohovoru, ods. 30.

⁵ Všeobecný komentár č.10 (2007) o právach dieťaťa v systéme justičných orgánov pre mladistvých, ods. 10.

zlúčenía rodiny, ubytovania, atď. Dieťa môže byť ovplyvnené súdnym pojednávaním, napríklad v konaní o osvojení alebo rozvode, v prípadoch rozhodnutí o zverení starostlivosti dieťaťa, o určení bydliska, styku alebo rozhodnutí týkajúcich sa iných záležitostí, ktoré majú dôležitý vplyv na život a rozvoj dieťaťa, ako aj v konaniach v prípadoch zneužitia alebo zanedbania dieťaťa. Súdny musí zabezpečiť, aby najlepší záujem dieťaťa bol zohľadnený vo všetkých takýchto situáciách a rozhodnutiach, či už sú materiálnej alebo procesnej povahy a musia preukázať, že to uskutočnili účinne.

(c) „správne orgány“

30. Výbor zdôrazňuje, že rozsah rozhodnutí prijatých správnymi orgánmi na všetkých úrovniach je veľmi široký a pokrýva rozhodnutia týkajúce sa vzdelania, starostlivosti, zdravia, prostredia, životných podmienok, ochrany, azylu, prisťahovalectva, prístupu k získaniu štátneho občianstva, okrem iného. Jednotlivé rozhodnutia prijaté správnymi orgánmi v týchto oblastiach musia byť posúdené a musia sa riadiť najlepším záujmom dieťaťa, čo platí aj pre všetky vykonávacie opatrenia.

(d) „zákonodarné orgány“

31. The extension of States parties' obligation to their "legislative bodies" shows clearly that article 3, paragraph 1, relates to children in general, not only to children as individuals. The adoption of any law or regulation as well as collective agreements – such as bilateral or multilateral trade or peace treaties which affect children – should be governed by the best interests of the child. The right of the child to have his or her best interests assessed and taken as a primary consideration should be explicitly included in all relevant legislation, not only in laws that specifically concern children. This obligation extends also to the approval of budgets, the preparation and development of which require the adoption of a best-interests-of-the-child perspective for it to be child-rights sensitive.

3. „najlepší záujem dieťaťa“

32. Pojem najlepšieho záujmu dieťaťa je zložitý a jeho obsah musí byť stanovený v každom jednotlivom prípade. Zákonodarca, sudca, správny orgán, vzdelávacia inštitúcia, inštitúcia sociálnej starostlivosti práve prostredníctvom výkladu a vykonávania článku 3, ods. 1 v súlade s ustanoveniami Dohovoru budú schopní ozrejmiť pojem najlepšieho záujmu dieťaťa a vedieť ho konkrétne používať. Z toho vyplýva, že pojem najlepšieho záujmu dieťaťa je flexibilný a prispôsobiteľný. Uvedený pojem by sa mal prispôbiť a vymedziť na individuálnom základe podľa osobitnej situácie príslušného dieťaťa alebo príslušných detí a zohľadniť pritom ich osobné postavenie, situácia a potreby. V prípade individuálnych rozhodnutí sa najlepší záujem dieťaťa musí posúdiť a určiť na základe osobitných okolností konkrétneho dieťaťa. V prípade kolektívnych rozhodnutí – ako sú rozhodnutia prijaté zákonodarcom – sa najlepší záujem dieťaťa musí vo všeobecnosti posúdiť a určiť na základe okolností konkrétnej skupiny a/alebo detí vo všeobecnosti. V oboch prípadoch by sa posúdenie a určenie malo vykonať tak, že sa pritom budú plne dodržiavať práva obsiahnuté v Dohovore a jeho opčných protokoloch.

33. Najlepší záujem dieťaťa sa musí uplatňovať na všetky záležitosti týkajúce sa dieťaťa alebo detí a musí sa zohľadniť na vyriešenie akýchkoľvek možných konfliktov týkajúcich sa práv zakotvených v Dohovore alebo ostatných zmluvách týkajúcich sa ľudských práv. Identifikácii možných riešení, ktoré sú v najlepšom záujme dieťaťa, sa musí venovať pozornosť. To znamená, že štáty majú pri prijímaní vykonávacích opatrení povinnosť ozrejmiť najlepší záujem všetkých detí, vrátane tých, ktoré sú v zraniteľnej situácii.

34. Flexibilita pojmu najlepší záujem dieťaťa umožňuje reagovať na situáciu konkrétnych detí a získať poznatky o rozvoji dieťaťa. To však môže ponechať priestor pre manipuláciu; pojem najlepší záujem dieťaťa vlády a ostatné štátne orgány zneužívali na

odôvodnenie svojich rasistických politík, napríklad; rodičmi s cieľom brániť svoje vlastné záujmy pri sporoch o zverenie detí do osobnej starostlivosti; profesionálmi, ktorým na tom nezáleží a ktorí najlepší záujem dieťaťa zamietnu ako nerelevantnú alebo bezvýznamnú vec.

35. Vykonávacie opatrenia, ktoré majú zabezpečiť, aby najlepší záujem dieťaťa bol prvoradým hľadiskom pri príprave právnych predpisov a politík a bol zohľadnený na všetkých úrovniach vlády, si vyžaduje trvalý proces posúdenia vplyvu práv dieťaťa (CRIA) s cieľom predpovedať vplyv akéhokoľvek navrhovaného zákona, politiky alebo pridelenia rozpočtu na deti a uplatňovanie ich práv a zároveň to vyžaduje posúdenie vplyvu práv dieťaťa s cieľom zhodnotiť skutočný vplyv vykonávania týchto opatrení.⁶

4. „Musí byť prvoradým hľadiskom“

36. Najlepší záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri prijímaní všetkých vykonávacích opatrení. Slová „musí byť“ ukladajú štátom dôraznú právnu povinnosť, čo znamená, že štáty nemôžu vykonávať voľnú úvahu, či najlepší záujem dieťaťa má byť posúdený a či mu má byť prisúdený náležitý význam pri prijímaní akýchkoľvek opatrení.

37. Pojem „prvoradé hľadisko“ znamená, že najlepší záujem dieťaťa sa nemôže posudzovať na rovnakej úrovni ako všetky ostatné hľadiská. Toto silné postavenie je odôvodnené osobitnou situáciou dieťaťa: závislosť, zrelosť, právne postavenie a často tichosť. Deti majú menej príležitostí ako dospelí, aby upozornili na svoje vlastné záujmy a tí, ktorí majú účasť na rozhodnutiach, ktoré sa ich dotýkajú, si musia byť výslovne vedomí ich záujmov. Ak záujmy dieťaťa nie sú zdôraznené, môžu byť často prehliadnuté.

38. V súvislosti s adopciou (čl. 21), právo najlepšieho záujmu sa ďalej posilňuje; nie je iba o „prvoradé hľadisko“, ale „rozhodujúce hľadisko“. Najlepší záujem dieťaťa by sa mal tiež stať rozhodujúcim faktorom pri prijímaní rozhodnutia o adopcii, ale tiež pri iných záležitostiach.

39. Avšak, keďže článok 3, odsek 1 pokrýva široký okruh situácií, Výbor uznáva potrebu určitého stupňa flexibility pri uplatňovaní tohto článku. Najlepší záujem dieťaťa – po posúdení a určení – môžu byť v rozpore s ostatnými záujmami alebo právami (napr. ostatných detí, verejnosti, rodičov, atď.). Potenciálne rozpory medzi najlepším záujmom dieťaťa, ktoré sa posudzujú individuálne a najlepším záujmom detí alebo detí vo všeobecnosti, sa musia riešiť na individuálnom základe a opatrne vyvážiť všetkých zúčastnených strán a nájsť vhodný kompromis. To isté sa musí urobiť, ak práva ostatných osôb sú v rozpore s najlepším záujmom dieťaťa. Ak harmonizácia nie je možná, úrady a rozhodovacie orgány budú musieť analyzovať a porovnať práva všetkých zúčastnených strán a majú pritom na zreteli, že právo dieťaťa, aby bol jeho najlepší záujem zohľadnený ako prvoradé hľadisko znamená, že najlepší záujem dieťaťa má vysokú prioritu a nie je iba jedným z hľadísk. Preto sa musí tomu, čo najlepšie slúži dieťaťu, prisúdiť väčší význam.

40. Považovať najlepší záujem dieťaťa za „prvoradý“ si vyžaduje povedomie o mieste, ktoré najlepší záujem dieťaťa musí mať vo všetkých postupoch a ochotu uprednostniť takýto záujem za všetkých okolností, ale najmä vtedy, keď postup má nepopierateľný vplyv na príslušné deti.

⁶ Všeobecný komentár č. 5 (2003) o všeobecných opatreniach implementácie Dohovoru o právach dieťaťa, ods. 45.

B. Najlepší záujem dieťaťa a jeho prepojenie na ostatné všeobecné zásady Dohovoru

1. Najlepší záujem dieťaťa a právo na nediskrimináciu (čl. 2)

41. Právo na nediskrimináciu je pasívna povinnosť, zakazuje všetky formy diskriminácie užívania práv podľa Dohovoru, ale požaduje aj zodpovedajúce proaktívne opatrenia prijaté štátom s cieľom efektívne zabezpečiť rovnaké príležitosti pre všetky deti užívajúce práva na základe Dohovoru. To môže vyžadovať pozitívne opatrenia smerujúce k náprave situácie skutočnej nerovnosti.

2. Najlepší záujem dieťaťa a právo na život, prežitie a rozvoj (čl. 6)

42. Štáty musia vytvoriť prostredie, ktoré rešpektuje ľudskú dôstojnosť a zabezpečuje komplexný rozvoj každého dieťaťa. Pri posudzovaní a určovaní najlepšieho záujmu dieťaťa, musí štát zabezpečiť plné rešpektovanie jeho prirodzeného práva na život, prežitie a rozvoj.

3. Najlepší záujem dieťaťa a právo byť vypočutý (čl. 12)

43. Posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa musí zahŕňať dodržiavanie práva dieťaťa vyjadriť slobodne svoje názory a uvedené názory musia byť vo všetkých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa riadne zohľadnené. To je jasne uvedené vo Všeobecnom komentári Výboru č. 12, ktorý tiež upozorňuje na komplikované prepojenia medzi článkami 3, odsek 1, a čl. 12. Tieto dva články majú vzájomne sa doplnujúce úlohy: prvý má za cieľ uplatňovanie najlepšieho záujmu dieťaťa a druhý poskytuje metodiku pre vypočutie dieťaťa alebo detí a ich začlenenie do všetkých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa, vrátane posúdenia jeho najlepšieho záujmu. Článok 3, odsek 1 nemôže byť správne uplatnený, ak požiadavky článku 12 nie sú splnené. Podobne článok 3, odsek 1 posilňuje funkčnosť článku 12, a to uľahčením zásadnej úlohy detí vo všetkých rozhodnutiach, ktoré ovplyvňujú ich život⁷.

44. Rozvíjajúce sa zručnosti dieťaťa (čl.5) musia byť zohľadnené, keď sú v hre najlepšie záujmy dieťaťa a jeho právo byť vypočuté. Výbor už stanovil, že čím viac dieťa vie, má skúsenosti a chápe, o to viac rodič, opatrovník alebo iné osoby, ktoré sú zaň zo zákona zodpovedné, musia zmeniť vedenie a orientáciu na upomienky a poradenstvo a neskôr na komunikáciu na rovnakej úrovni.⁸ Podobne v čase, keď dieťa dospieva, majú jeho názory čoraz väčší význam pri posudzovaní jeho najlepších záujmov. Bábätká a deti vo veľmi malom veku majú rovnaké práva ako všetky deti pri posudzovaní ich najlepších záujmov, hoci nemôžu vyjadriť svoje názory alebo sa zastupovať rovnakým spôsobom ako ostatné deti. Štáty musia zabezpečiť primerané úpravy vrátane zastupovania, ak je to potrebné na posúdenie najlepších záujmov detí, rovnaké pravidlo sa uplatňuje na deti, ktoré nie sú schopné alebo ochotné vyjadriť svoj názor.

45. Výbor pripomína, že článok 12, odsek 2 Dohovoru stanovuje právo dieťaťa byť vypočuté, a to buď priamo alebo prostredníctvom zástupcu v každom súdnom alebo správnom konaní, ktoré sa ho týkajú (pozri ďalšiu kapitolu VB nižšie).

⁷ Všeobecný komentár č. 12, ods. 70-74.

⁸ Ibid., ods. 84.

V. Realizácia: posudzovanie a určovanie najlepšieho záujmu dieťaťa

46. Ako už bolo uvedené, „najlepší záujem dieťaťa“ je právo, zásada a pravidlo konania na základe posúdenia všetkých prvkov záujmov dieťaťa alebo detí v konkrétnej situácii. Pri posudzovaní a určovaní najlepšieho záujmu dieťaťa s cieľom prijať rozhodnutie o konkrétnom opatrení je potrebné dodržať nasledujúce kroky:

(a) po prvé, v rámci špecifického skutkovému stavu veci zistiť, aké sú relevantné prvky pri posudzovaní najlepších záujmov, dať im konkrétny obsah a priradiť váhu každému vo vzťahu k sebe navzájom;

(b) po druhé, taký postup, ktorý zabezpečuje právne záruky a správne uplatňovanie práva.

47. Posúdenie a určenie najlepšieho záujmu dieťaťa sú dva kroky, ktoré sa majú dodržiavať a v prípade potreby prijať rozhodnutie. „Posúdenie najlepších záujmov“ spočíva v hodnotení a vyvážení všetkých prvkov potrebných na prijatie rozhodnutia v konkrétnej situácii pre konkrétne jednotlivé dieťa alebo skupiny detí. To vykonáva rozhodovací orgán a jeho zamestnanci - ak je to možné multidisciplinárny tím - a vyžaduje sa účasť dieťaťa. „Stanovenie najlepších záujmov“ opisuje formálny proces s prísnyimi procesnými zárukami, ktorých cieľom je určiť najlepší záujem dieťaťa na základe posúdenia najlepších záujmov.

A. Posúdenie a určenie najlepšieho záujmu

48. Posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa je jedinečná aktivita, ktorá by mala byť vykonávaná v každom jednotlivom prípade vo svetle osobitných okolností každého dieťaťa alebo skupiny detí alebo detí vo všeobecnosti. Tieto okolnosti sa týkajú individuálnych charakteristík dieťaťa alebo dotknutých detí, ako sú okrem iného vek, pohlavie, úroveň vyspelosti, skúsenosti, príslušnosť k menšinovej skupine, dieťa s fyzickým, zmyslovým alebo duševným postihnutím, ako aj sociálny a kultúrny kontext, v ktorom sa dieťa alebo deti ocitnú, napríklad prítomnosť alebo neprítomnosť rodičov, či dieťa s nimi žije, kvalita vzťahov medzi dieťaťom a jeho rodinou či opatrovateľom, prostredie vo vzťahu k bezpečnosti, existencia kvalitných alternatívnych prostriedkov, ktoré má k dispozícii rodina, rozšírená rodina alebo opatrovatelia, atď.

49. Určenie toho, čo je v najlepšom záujme dieťaťa, by sa malo začať posúdením osobitných okolností, ktoré robia dieťa jedinečným. To znamená, že niektoré prvky budú a iné nebudú použité a to tiež ovplyvňuje spôsob ich vzájomného posúdenia. Pre deti všeobecne zahŕňa posúdenie najlepšieho záujmu rovnaké prvky.

50. Výbor sa domnieva, že je užitočné vypracovať nevyčerpávajúci a nehierarchický zoznam prvkov, ktoré by mohli byť zahrnuté do posúdenia najlepších záujmov akýmkoľvek rozhodovacím orgánom, ktorý má určiť najlepšie záujmy dieťaťa. Neúplný charakter prvkov v zozname znamená, že je možné ísť nad rámec a vziať do úvahy ďalšie dôležité faktory v osobitných okolnostiach jednotlivého dieťaťa alebo skupiny detí. Všetky prvky zoznamu sa musia zohľadniť a vyvážiť vo svetle každej situácie. Zoznam by mal poskytnúť konkrétny návrh a ešte aj flexibilitu.

51. Vypracovanie takéhoto zoznamu prvkov by malo poskytnúť usmernenia pre štát alebo rozhodovací orgán pri regulácii špecifických oblastí, ktoré ovplyvňujú deti, ako napr. rodina, adopcia a zákony týkajúce sa mladistvých a, ak je to potrebné, je možné pridať ďalšie prvky, ktoré sa považujú za vhodné v súlade s ich právnou tradíciou. Výbor by rád upozornil na to, že pri pridávaní prvkov do zoznamu, konečným cieľom najlepšieho záujmu dieťaťa by malo byť zabezpečiť úplné a účinné uplatnenie práv uznaných v Dohovore a

holistický rozvoj dieťaťa. V dôsledku toho by sa prvky, ktoré sú v rozpore s právami zakotvenými v Dohovore, alebo ktoré by mali opačný účinok na rozdiel od práv podľa tohto Dohovoru, nemožno považovať za platné pri posudzovaní toho, čo je najlepšie pre dieťa alebo deti.

1. Prvky, ktoré je potrebné vziať do úvahy pri posudzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa

52. Na základe týchto predbežných úvah sa Výbor domnieva, že prvky, ktoré je potrebné zohľadniť pri posudzovaní a určovaní najlepšieho záujmu dieťaťa ako relevantné pre danú situáciu, sú tieto:

(a) Názor dieťaťa

53. Článok 12 Dohovoru stanovuje právo detí vyjadriť svoje názory v každom rozhodnutí, ktoré sa ich týka. Každé rozhodnutie, ktoré neberie do úvahy názory dieťaťa alebo ich názorom neprizná náležitý význam podľa ich veku a vyspelosti, nerešpektuje možnosť pre dieťa alebo deti ovplyvniť určenie ich najlepšieho záujmu.

54. Skutočnosť, že dieťa je veľmi mladé alebo v zraniteľnej situácii (napr. má zdravotné postihnutie, patrí k menšinovej skupine, je migrant, atď.), ho nezabavuje práva vyjadriť svoje názory, ani neznižuje význam, ktorý prináleží názorom dieťaťa pri určovaní jeho najlepších záujmov. Prijatie konkrétnych opatrení s cieľom zaručiť uplatňovanie rovnakých práv pre deti v takýchto situáciách musí byť predmetom individuálneho posúdenia, ktoré deťom zaistí úlohu v rozhodovacom procese a v prípade potreby sa poskytne primerané bývanie⁹ a podpora na zabezpečenie ich plnej účasti na posúdení ich najlepších záujmov.

(b) Totožnosť dieťaťa

55. Deti nie sú homogénna skupina, a preto je potrebné vziať do ich rozmanitosť pri posudzovaní ich najlepších záujmov. Identita dieťaťa zahŕňa vlastnosti, ako je pohlavie, sexuálna orientácia, národnosti, náboženstva a presvedčenia, kultúrnu identitu, osobnosť. Hoci deti a mladí ľudia majú spoločné základné univerzálne potreby, vyjadrenie týchto potrieb závisí na širokej škále osobných, fyzických, sociálnych a kultúrnych aspektov, vrátane ich rozvíjajúcich sa schopností. Právo dieťaťa na zachovanie totožnosti je zaručené Dohovorom (článok 8) a musí byť rešpektované a brané do úvahy pri posudzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa.

56. Pokiaľ ide o náboženskú a kultúrnu identitu napríklad pri zvažovaní detského domova alebo umiestnení dieťaťa, náležitá pozornosť sa bude venovať žiaducej kontinuite vo výchove dieťaťa a jeho etnickému, náboženskému, kultúrnemu a jazykovému zázemiu (článok 20, ods. 3) a rozhodovací orgán musí vziať do úvahy tento špecifický kontext pri posudzovaní a určovaní najlepších záujmov dieťaťa. To isté platí v prípade prijatia, odlúčenia od rodičov alebo ich rozvodu. Náležité zohľadnenie najlepších záujmov dieťaťa znamená, že deti majú prístup ku kultúre (a jazyku, ak je to možné) svojej krajiny a rodiny pôvodu a majú možnosť prístupu k informáciám o svojej biologickej rodine v súlade s právnymi a profesijnými predpismi v danej krajine (pozri čl. 9, ods. 4).

57. Hoci sa musí zohľadniť ochrana náboženských a kultúrnych hodnôt a tradícií ako súčasť národnej identity dieťaťa, postupy, ktoré sú v rozpore s právami stanovenými v Dohovore, nie sú v najlepšom záujme dieťaťa. Kultúrna identita nemôže ospravedlniť ani

⁹ Pozri Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím, čl. 2: „Primerané“ znamená nevyhnutné a zodpovedajúce zmeny a úpravy, ktoré nepredstavujú neúmerné alebo nadmerné zaťaženie v prípade potreby v konkrétnom prípade s cieľom zabezpečiť [...] užívanie alebo uplatňovanie všetkých ľudských práv a základných slobôd na rovnakom základe s ostatnými.

odôvodniť skutočnosť, že rozhodovacie orgány presadzujú tradície a kultúrne hodnoty, ktoré dieťaťu alebo deťom odopierajú práva zaručené Dohovorom.

(c) Ochrana rodinného prostredia a udržiavanie vzťahov

58. Výbor pripomína, že je nevyhnutné vykonať posúdenie a určenie najlepších záujmov dieťaťa v kontexte možného odlúčenia dieťaťa od svojich rodičov (články 9, 18 a 20). To tiež zdôrazňuje, že prvky uvedené vyššie sú konkrétne práva a nielen prvky pri určovaní najlepšieho záujmu dieťaťa.

59. Rodina je základnou bunkou spoločnosti a prirodzeným prostredím pre rast a blaho všetkých jeho členov, najmä deti (preambula Dohovoru). Právo dieťaťa na rodinný život je chránené podľa Dohovoru (článok 16). Pojem „rodina“ sa má vykladať v širokom slova zmysle a zahrnúť biologických, adoptívnych alebo pestúnskych rodičov alebo prípadne členov širšej rodiny alebo spoločenstva, ako je ustanovené v miestnych zvyklostiach (článok 5).

60. Predchádzanie odlúčeniu od rodiny a zachovanie jednoty rodiny sú dôležitou súčasťou systému ochrany detí a sú založené na právach stanovených v článku 9, ods. 1, ktorý vyžaduje, „aby dieťa nemohlo byť oddelené od svojich rodičov proti svojej vôli, okrem prípadov, keď [...] takéto odlúčenie je potrebné v najlepšom záujme dieťaťa“. Okrem toho, dieťa, ktoré je odlúčené od jedného alebo oboch rodičov, má právo „udržiavať osobné vzťahy a priamy styk s oboma rodičmi na pravidelnom základe, pokiaľ to nie je v rozpore s najlepšimi záujmami dieťaťa“ (článok 9, ods. 3). To sa vzťahuje aj na všetky osoby, ktorým bolo dieťa zverené do osobnej starostlivosti, zákonných alebo obvyklých primárnych opatrovníkov, pestúnov a osoby, s ktorými má dieťa silný osobný vzťah.

61. Vzhľadom na závažnosť vplyvu, ktorý pre dieťa predstavuje odlúčenie od jeho rodičov, by takéto odlúčenie malo nastať iba v krajnom prípade, keď dieťaťu hrozí bezprostredná ujma alebo keď je to v iných prípadoch potrebné; k odlúčeniu by nemalo dôjsť, ak dieťa môžu chrániť menej rušivé opatrenia. Skôr, než sa pristúpi k odlúčeniu, by štát mal poskytovať podporu rodičom pri vykonávaní ich rodičovských práv a povinností a obnoviť alebo posilniť schopnosť rodiny postarať sa o dieťa, pokiaľ odlúčenie nie je nevyhnutné na ochranu dieťaťa. Ekonomické dôvody nemôžu byť dôvodom pre odlúčenie dieťaťa od jeho rodičov.

62. Usmernenia pre náhradnú starostlivosť o deti¹⁰ majú za cieľ zabezpečiť, aby deti neboli umiestnené do náhradnej starostlivosti zbytočne; a ak sa poskytuje alternatívna starostlivosť, robí sa to za vhodných podmienok zodpovedajúcich právam a najlepšiemu záujmu dieťaťa. Obzvlášť „finančná a materiálna chudoba alebo podmienky, ktoré sa priamo a jednoznačne prisudzujú takejto chudobe, by nikdy nemali byť jediným dôvodom na odobratie dieťaťa zo starostlivosti rodičov [...], ale mali by sa vnímať ako signál pre potrebu poskytnúť primeranú podporu v rodine“ (odsek 15).

63. Rovnako ani dieťa nemôže byť odlúčené od svojich rodičov na základe svojho postihnutia alebo postihnutia svojich rodičov.¹¹ Odlúčenie môže byť zvážené iba v prípadoch, keď potrebná podpora rodine na zachovanie rodinnej jednotky nie je dost' efektívna, aby sa vyhla riziku zanedbania alebo opustenia dieťaťa alebo riziku bezpečnosti dieťaťa.

64. V prípade odlúčenia štát musí garantovať, že situácia dieťaťa a jeho rodiny bola posúdená podľa možnosti multidisciplinárnym tímom dobre vyškolených profesionálov

¹⁰ Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN č. 64/142, príloha.

¹¹ Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím, čl. 23, ods. 4.

s vhodnou súdnou účasťou v súlade s článkom 9 Dohovoru, uisťujúc sa, že žiadna iná možnosť nemôže naplniť najlepší záujem dieťaťa.

65. Ak sa odlúčenie stane potrebným, rozhodovací orgán by sa mal uistiť, že dieťa udržiava väzby a vzťahy so svojimi rodičmi a rodinou (súrodenci, príbuzní a osoby, ku ktorým má dieťa silný osobný vzťah), až kým to nie je v rozpore s najlepším záujmom dieťaťa. Kvalita vzťahov a potreba ich udržania sa musí zohľadniť v rozhodnutiach pri frekvencii a dĺžke návštev a ďalšieho kontaktu, keď je dieťa umiestnené mimo rodiny.

66. Ak sú vzťahy dieťaťa s jeho rodičmi narušené migráciou (rodičov bez dieťaťa alebo dieťaťa bez rodičov), zachovanie rodinnej jednotky by malo byť zohľadnené pri posudzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa pri rozhodnutiach týkajúcich sa zlúčenia rodiny.

67. Výbor je toho názoru, že spoločné rodičovské práva a povinnosti sú všeobecne v najlepšom záujme dieťaťa. Avšak v rozhodnutiach týkajúcich sa rodičovských práv a povinností jediným kritériom bude to, čo je v najlepšom záujme konkrétneho dieťaťa. Je v rozpore s týmito záujmami, ak právo automaticky dáva rodičovské práva a povinnosti jednému alebo oboom rodičom. Pri posudzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa súd musí vziať do úvahy právo dieťaťa chrániť jeho vzťah s oboma rodičmi, spoločne s ďalšími prvkami, ktoré sú dôležitými v konkrétnom prípade.

68. Výbor podnecuje ratifikáciu a implementáciu dohôd Haagskej konferencie medzinárodného súkromného práva¹², ktoré uľahčuje uplatňovanie najlepšieho záujmu dieťaťa a poskytuje záruky pre jeho implementáciu v prípade, že rodičia žijú v rôznych krajinách.

69. V prípade, keď sa rodičia alebo iní primárni poskytovatelia starostlivosti dopustia trestného činu, alternatívy zadržania by mali byť dostupné a použité ako východisko na individuálnom základe, s plným uvážením pravdepodobného vplyvu rôznych rozsudkov na najlepší záujem dotknutého dieťaťa alebo detí.¹³

70. Ochrana rodinného prostredia zahŕňa ochranu väzieb dieťaťa v širšom slova zmysle. Tieto väzby sa uplatňujú na rozšírenú rodinu, ako sú starí rodičia, strýkovia/tety a tiež priatelia, škola a širšie prostredie a sú obzvlášť dôležité v prípadoch, kde sú rodičia odlúčení a žijú na rôznych miestach.

(d) Starostlivosť, ochrana a bezpečnosť dieťaťa

71. Pri posudzovaní a určovaní najlepšieho záujmu dieťaťa alebo detí všeobecne, povinnosť štátu zaistiť dieťaťu takú ochranu a starostlivosť ako je potrebné pre jeho prospech (čl. 3, ods. 2) by sa mala zohľadniť. Pojmy „ochrana a starostlivosť“ sa musia takisto vykladať v širokom zmysle, odkedy ich účel nie je uvedený ani v obmedzených alebo negatívnych pojmoch (ako aj „chrániť dieťa pred ublížením“), ale skôr sa uvádza v súvislosti s komplexným vzorom zaistenia „blahobytu“ a rozvoja dieťaťa. Prospech detí v širokom zmysle zahŕňa ich základné materiálne, fyzické, psychické, výchovné a citové potreby, ako aj potreby náklonnosti a bezpečnosti.

72. Emocionálna starostlivosť je základnou potrebou detí; ak rodičia alebo iní primárni poskytovatelia starostlivosti nenaplnia emocionálne potreby dieťaťa, musia byť zavedené opatrenia tak, že dieťa si rozvíja bezpečnú väzbu. Deti sa potrebujú vytvoriť väzbu

¹² Tieto zahŕňujú č. 28 o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí, 1980; č. 33 o ochrane detí a spolupráci pri medzištátnych osvojeniach, 1993; č. 23 o uznávaní a výkone rozhodnutí o vyživovacej povinnosti, 1973; č. 24 o práve aplikovateľnom na vyživovaciu povinnosť, 1973.

¹³ Pozri odporúčania zo dňa všeobecnej diskusie o deťoch väznených rodičov (2011).

k poskytovateľovi starostlivosti už v skorom veku a taká väzba, ak je primeraná, musí byť časom trvalá s cieľom poskytnúť dieťaťu stabilné prostredie.

73. Posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa musí taktiež zahŕňať zohľadnenie bezpečnosti dieťaťa, čo je právo dieťaťa na ochranu pred všetkými formami fyzického a psychického násillia, zranenia alebo zneužitia (čl. 19), sexuálneho obťažovania, tlaku rovesníkov, šikanovania, ponížujúceho zaobchádzania, a pod.,¹⁴ ako aj ochranu pred sexuálnym, ekonomickým a iným vykorisťovaním, drogami, pracovným, vojenským konfliktom, atď. (čl. 32-39).

74. Uplatňovanie prístup najlepších záujmov v rozhodovaní znamená posúdenie bezpečnosti a integrity dieťaťa v aktuálnom čase; avšak princíp prevencie tiež vyžaduje posúdenie možností budúceho rizika a ublíženia a ďalších následkov rozhodnutia pre bezpečnosť dieťaťa.

(e) Stav zraniteľnosti

75. Dôležitý prvok na posúdenie je stav zraniteľnosti dieťaťa, ako aj postihnutie, príslušnosť k menšinovej skupine, byť utečencom alebo tým, kto si hľadá útočisko, obeť zneužitia, život na ulici, atď. Účel určenia najlepšieho záujmu dieťaťa alebo detí v zraniteľnom stave by nemal byť iba vo vzťahu k plnému užívaniu všetkých práv poskytovaných v Dohovore, ale vzhľadom aj na ďalšie ľudské práva, normy súvisiace s týmito špecifickými situáciami, ako aj tie pokryté v Dohovore o právach osôb so zdravotným postihnutím, Dohovore o právnom postavení utečencov, okrem iných.

76. Najlepší záujem dieťaťa v osobitnej zraniteľnej situácii nebude taký istý ako ten, ktorý majú všetky deti v rovnakej zraniteľnej situácii. Úrady a rozhodovacie orgány musia zohľadniť rozdielne druhy a stupne zraniteľnosti každého dieťaťa, ak každé dieťa je jedinečné a každá situácia musí byť posúdená podľa jedinečnosti dieťaťa. Individuálne posúdenie histórie každého dieťaťa od narodenia by sa malo uskutočniť s pravidelným preskúmaním multidisciplinárnym tímom a odporúčaným primeraným bývaním počas procesu rozvoja dieťaťa.

(f) Právo dieťaťa na zdravie

77. Právo dieťaťa na zdravie (čl. 24) a zdravotný stav sú ústredné pri posudzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa. Ak je však možná viac ako jedna liečba zdravotného stavu alebo ak výsledok liečby je neistý, výhody akejkoľvek nožnej liečby sa musia porovnať so všetkými možnými rizikami a vedľajšími účinkami a názorom dieťaťa musí byť tiež prisúdený význam na základe jeho veku a vyspelosti. V tejto súvislosti by mali byť deťom poskytnuté primerané a vhodné informácie, aby porozumeli situácii a všetkým dôležitým aspektom v súvislosti s ich záujmami, a, ak je to možné, malo by im byť povolené udeliť súhlas informovaným spôsobom.¹⁵

78. Napríklad, pokiaľ ide o zdravie mladistvých, Výbor¹⁶ uviedol, že štáty, ktoré sú zmluvnými stranami Dohovoru, majú povinnosť zaistiť, aby všetci mladiství v škole, ako aj mimo nej, mali prístup k primeraným informáciám, čo je podstatné pre ich zdravie a rozvoj, aby si vhodne vybrali primerané návyky správania. Toto by malo zahŕňať informácie o používaní a zneužívaní tabaku, alkoholu a iných látok, stravy, vhodné sexuálne

¹⁴ Všeobecný komentár č. 13 (2011) o práve dieťaťa na slobodu pred všetkými formami násillia.

¹⁵ Všeobecný komentár č. 15 (2013) o práve dieťaťa na užívanie najvyššieho možného štandardu zdravia (čl. 24), ods. 31.

¹⁶ Všeobecný komentár č. 4 (2003) o zdraví adolescentov a jeho vývoji v kontexte Dohovoru o právach dieťaťa.

a reprodukčné informácie, nebezpečenstvo skorého otehotnenia, prevenciu HIV/AIDS a sexuálne prenášané choroby. Mladiství s psychosociálnou poruchou majú právo na zaobchádzanie a starostlivosť v komunite, kde žijú, a to v rámci možností. Kde je dôležitá hospitalizácia a umiestnenie do obytnej inštitúcie, najlepší záujem dieťaťa musí byť posúdený pred prijatím rozhodnutia a v súvislosti s názormi dieťaťa; také isté hľadiská platia pre mladšie deti. Zdravie dieťaťa a možnosti liečby môžu taktiež byť časťou posúdenia najlepších záujmov a vymedzenia so zreteľom na ďalšie typy významných rozhodnutí (napr. udelenie povolenia na pobyt z humanitárnych dôvodov).

(g) Právo dieťaťa na vzdelanie

79. Je v najlepšom záujme dieťaťa mať prístup ku kvalitnému vzdelaniu vrátane skoršieho detského vzdelania, neformálneho alebo formálneho vzdelania a súvisiacim činnostiam, a to bezplatne. Všetky rozhodnutia o opatreniach a postupoch týkajúcich sa konkrétneho dieťaťa alebo skupiny detí musia rešpektovať najlepší záujem dieťaťa alebo detí prihliadnúc na vzdelanie. Na podporu vzdelania alebo lepšej kvality vzdelania pre viac detí potrebujú štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, mať dobre vyškolených učiteľov a iných profesionálov pracujúcich v rôznych prostrediach spojených so vzdelaním, ako aj detské priateľské prostredie a vhodné učebné a vyučovacie metódy berúc do úvahy, že vzdelanie je nielen investícia do budúcnosti, ale aj možnosť pre veselé aktivity, rešpekt, účasť a plnenie si svojich ambícií. Splnenie tejto požiadavky a zlepšenie zodpovednosti detí na prekonanie obmedzení ich zraniteľnosti akéhokoľvek druhu budú v ich najlepších záujmoch.

2. Vyváženie prvkov pri posúdení najlepších záujmov

80. Malo by byť zdôraznené, že základ posúdenia najlepších záujmov je všeobecné posúdenie všetkých dôležitých prvkov najlepšieho záujmu dieťaťa, závažnosť každého prvku závislom na iných prvkoch. Nie všetky prvky budú dôležité v každom prípade a rozdielne prvky môžu byť použité rôznymi spôsobmi v rozličných prípadoch. Obsah každého prvku sa nevyhnutne bude odlišovať pri každom dieťati a od prípadu k prípadu v závislosti od typu rozhodnutia a konkrétnych okolností, tak ako bude dôležitý každý prvok v celkovom posúdení.

81. Prvky pri posudzovaní najlepších záujmov môžu byť v rozpore, ak zväžeme špecifický prípad a jeho okolnosti. Napríklad ochrana rodinného prostredia môže byť v rozpore s potrebou ochrany dieťaťa pred rizikom násillia alebo zneužitia rodičmi. V takých situáciách prvky budú musieť byť zvážené vzájomne, aby sa našlo riešenie, ktoré je najlepším záujmom dieťaťa alebo detí.

82. Pri posudzovaní rôznych prvkov je potrebné mať na pamäti, že na posúdenie a určenie najlepšieho záujmu dieťaťa je potrebné zabezpečiť plné a účinné uplatnenie práv uznaných v Dohovore a jeho opčných protokoloch a holistický rozvoj dieťaťa.

83. Mohli by nastať situácie, kedy faktory „ochrany“ ovplyvňujúce dieťa (napr. ktoré môžu znamenať obmedzenia práv), je potrebné posudzovať vo vzťahu k „splnomocňujúcim“ opatreniam (ktoré znamenajú plný výkon práv bez obmedzenia). V takýchto situáciách by vek a vyspelosť dieťaťa mali viesť k vyváženiu prvkov. Fyzický, emocionálny, kognitívny a sociálny vývoj dieťaťa je potrebné vziať do úvahy pre posúdenie úrovne vyspelosti dieťaťa.

84. Pri posudzovaní najlepších záujmov je nutné vziať do úvahy, že sa kapacity dieťaťa budú vyvíjať. Rozhodovacie orgány by preto mali zväžiť opatrenia, ktoré bude možné zodpovedajúcim spôsobom prepracovať alebo prispôbiť, namiesto toho, aby definitívne a nezvratne rozhodli. Na tento účel by mali vyhodnotiť nielen fyzické, emocionálne, vzdelávacie a ďalšie potreby v konkrétnom okamihu rozhodnutia, ale mali by sa tiež zväžiť

možné scenáre vývoja dieťaťa a analyzovať ich v krátkodobom i dlhodobom horizonte. V tejto súvislosti by rozhodnutia mali posúdiť kontinuitu a stabilitu súčasnej a budúcej situácie dieťaťa.

B. Procesné záruky na zaručenie implementácie najlepšieho záujmu dieťaťa

85. S cieľom zabezpečiť správne vykonávanie práva dieťaťa na zohľadnenie jeho najlepšieho záujmu ako prvoradého hľadiska musia byť niektoré procesné záruky dieťa – priateľské procesné záruky zavedené a dodržiavané. Pojem najlepšieho záujmu dieťaťa je ako taký pravidlom konania (pozri bod. 6 (b) vyššie).

86. Zatiaľ čo verejné orgány a organizácie prijímajúce rozhodnutia, ktoré sa týkajú detí, musia konať v súlade s povinnosťou posúdiť a určiť najlepšie záujmy dieťaťa, od ľudí, ktorí rozhodujú o deťoch každodenne (napr. rodičia, opatrovatelia, učitelia, atď..) sa neočakáva, že budú striktné dodržiavať tento dvojstupňový postup, aj keď rozhodnutia prijaté v každodennom živote musia tiež rešpektovať a odrážať najlepší záujem dieťaťa.

87. Štáty musia zaviesť formálne procesy s prísnyimi procesnými zárukami, ktorých cieľom je posúdiť a určiť najlepší záujem dieťaťa pre rozhodnutia týkajúce sa dieťaťa, vrátane mechanizmov pre vyhodnocovanie výsledkov. Štáty musia vytvoriť transparentné a objektívne postupy pre všetky rozhodnutia prijaté zákonodarcami, sudcami alebo správnyimi orgánmi, a to najmä v oblastiach, ktoré majú priamy vplyv na dieťa alebo deti.

88. Výbor vyzýva štáty a všetky osoby, ktoré sú schopné posúdiť a určiť najlepší záujem dieťaťa, aby venovali osobitnú pozornosť týmto ochranným opatreniam a zárukám:

(a) Právo dieťaťa vyjadriť svoj vlastný názor

89. Základným prvkom tohto procesu je komunikácia s deťmi s cieľom uľahčiť zmysluplnú účasť detí a identifikovať ich najlepšie záujmy. Takáto komunikácia by mala zahŕňať informovanie detí o procese a možných udržateľných riešeniach a službách, ako aj zhromažďovanie informácií od detí a hľadanie ich názorov.

90. Ak dieťa chce vyjadriť svoj názor a ak sa toto právo vykonáva prostredníctvom zástupcu, povinnosťou zástupcu je presne vyjadrovať názory dieťaťa. V situáciách, keď názory dieťaťa sú v rozpore s názormi jeho zástupcu, by mal byť stanovený postup, ktorý umožní dieťaťu mať prístup k orgánu s cieľom stanoviť samostatné zastúpenie pre dieťa (napr. kolízny opatrovník), ak je to nutné.

91. Postup pre posudzovanie a určovanie najlepších záujmov detí v skupine sa do istej miery líši od najlepších záujmov konkrétneho dieťaťa. Ak ide o záujmy veľkého počtu detí, musia vládne inštitúcie nájsť spôsob ako vypočuť názory reprezentatívnej vzorky detí a venovať náležitú pozornosť ich názorom pri plánovaní opatrení alebo pri prijímaní legislatívnych rozhodnutí, ktoré sa priamo alebo nepriamo týkajú skupiny detí s cieľom zabezpečiť, aby všetky kategórie detí boli pokryté. Existuje mnoho príkladov ako to urobiť, vrátane detského vypočutia, detských parlamentov, organizácií pod vedením detí, detských organizácií alebo iných zastupiteľských zborov, diskusií v škole, internetových stránok sociálnych sietí, atď.

(b) Zisťovanie skutkových okolností

92. Skutkové okolnosti a informácie relevantné pre konkrétny prípad musia získať dobre vyškolení odborníci s cieľom zoradiť všetky prvky potrebné pre posúdenie najlepších záujmov. To by mohlo zahŕňať výsluchy osôb blízkych dieťaťu, ďalších osôb, ktoré sú denne v kontakte s dieťaťom, svedkov určitých incidentov, okrem iného. Zozbierané

informácie a údaje musia byť overené a analyzované predtým, než sa použijú pri posúdení najlepšieho záujmu dieťaťa alebo detí.

(c) Vnímanie času

93. Deti a dospelí nevnímajú plynutie času rovnakým spôsobom. Priet'ahy pri dlhšom rozhodovaní majú obzvlášť negatívny vplyv na deti v čase ich vývoja. Preto sa odporúča, aby postupy a procesy týkajúce sa alebo ovplyvňujúce deti boli prioritné a dokončené v najkratšom možnom čase. Načasovanie rozhodnutia by malo, ak je to možné, zodpovedať schopnosti dieťaťa vnímať to, aký to môže mať preň úžitok a prijaté rozhodnutia by mali byť preskúmané v primeraných časových intervaloch v čase, keď sa dieťa vyvíja a keď sa rozvíja jeho schopnosť vyjadrovať názory. Všetky rozhodnutia týkajúce sa starostlivosti, liečby, umiestnenia a ďalšie opatrenia týkajúce sa dieťaťa musia byť pravidelne preskúmané v zmysle, v akom dieťa vníma čas a v zmysle jeho vyvíjajúce sa schopností a rozvoja (článok 25).

(d) Kvalifikovaní odborníci

94. Deti sú rôznorodá skupina, pričom každé dieťa má svoju vlastnú charakteristiku a potreby, ktoré môžu byť primerane posúdené odborníkmi, ktorí majú odborné znalosti v otázkach týkajúcich sa vývoja detí a dospievajúcich. To je dôvod, prečo by sa mal formálny proces posúdenia uskutočniť v priateľskom a bezpečnom prostredí odborníkmi vyškolenými, okrem iného, v detskej psychológii, vývoji dieťaťa a ďalších príslušných oblastí týkajúcich sa ľudských a sociálneho rozvoja, ktorí majú skúsenosti s prácou s deťmi, a ktorí posudzujú informácie získané objektívnym spôsobom. Ak je to možné, multidisciplinárny tím odborníkov by mal byť zapojený do posúdenia najlepšieho záujmu dieťaťa.

95. Posúdenie dôsledkov alternatívnych riešení musí byť založené na všeobecných vedomostiach (t.j. v oblasti práva, sociológie, vzdelávania, sociálnej práce, psychológie, zdravotníctva, atď.) o pravdepodobných dôsledkoch každého možného riešenia pre dieťa, vzhľadom na jeho jednotlivé vlastnosti a skúsenosti z minulosti.

(e) Právne zastúpenie

96. Dieťa bude potrebovať primerané právne zastúpenie, ak jeho najlepší záujem má byť formálne posúdený a určený súdmi a im zodpovedajúcimi orgánmi... Najmä v prípadoch, ak je dieťa odkázané na správne alebo súdne konanie, ktorého súčasťou je určenie najlepšieho záujmu dieťaťa, malo by byť dieťaťu poskytnuté právne zastúpenie ešte okrem opatrovníka alebo zástupcu na vyjadrenie názorov dieťaťa, pokiaľ ide o potenciálny konflikt medzi účastníkmi konania v rozhodnutí.

(f) Právne odôvodnenie

97. S cieľom preukázať, že právo dieťaťa na posúdenie najlepšieho záujmu a jeho zohľadnenie ako prvoradé hľadisko bolo dodržané, akékoľvek rozhodnutie týkajúce sa dieťaťa alebo detí, musia byť odôvodnené a vysvetlené. Odôvodnenie by malo výslovne uviesť všetky skutkové okolnosti týkajúce sa detí, aké prvky boli zistené ako relevantné v rámci posudzovania najlepších záujmov, obsah prvkov v jednotlivých prípadoch a spôsob akým boli zohľadnené na určenie najlepšieho záujmu dieťaťa. Ak sa rozhodnutie líši od názorov dieťaťa, mal by byť jasne uvedený dôvod prečo to je tak. Ak sa výnimočne stane, že zvolené riešenie nie je v najlepšom záujme dieťaťa, dôvody toho musia byť uvedené s cieľom preukázať, že najlepší záujem dieťaťa bol prvoradým hľadiskom bez ohľadu na výsledok. Nie je dostatočné uviesť vo všeobecnej rovine, že ďalšie úvahy mali prednosť pred najlepším záujmom dieťaťa; všetky úvahy musia byť výslovne uvedené v súvislosti s konkrétnym prípadom a dôvod, prečo majú väčší význam v konkrétnom prípade, musí byť

vysvetlený. Odôvodnenie musí tiež vierohodným spôsobom preukázať, prečo najlepší záujem dieťaťa nebol dostatočne silný a prečo mali prednosť iné úvahy. Do úvahy sa musia vziať tie okolnosti, za ktorých musí byť najlepší záujem dieťaťa prvoradým hľadiskom (pozri bod 38 vyššie).

(g) Mechanizmy preskúmania alebo prehodnotenia rozhodnutí

98. Štáty by mali zaviesť mechanizmy v rámci svojich právnych systémov na podávanie odvolaní proti rozhodnutiam alebo preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa detí, ak sa zdá, že rozhodnutie nie je v súlade s primeraným postupom posúdenia a určenia najlepšieho záujmu dieťaťa či detí. Mala by vždy existovať možnosť požiadať o preskúmanie alebo podanie odvolania proti takému rozhodnutiu na vnútroštátnej úrovni. Mechanizmy by mali byť známe dieťaťu a byť priamo prístupné dieťaťu alebo jeho zákonnému zástupcovi, ak sa má za to, že neboli dodržané procesné záruky, skutkové okolnosti neboli správne stanovené, posúdenie najlepších záujmov nebolo primerane vykonané alebo sa protiargumentom prisúdil príliš veľký význam. Preskúmajúci orgán sa musí zaoberať všetkými týmito aspektmi.

(h) Posúdenie vplyvu práv dieťaťa (CRIA)

99. Ako bolo uvedené vyššie, prijímanie všetkých vykonávacích opatrení by malo tiež nasledovať po postupe, ktorý zabezpečí, že najlepší záujem dieťaťa je prvoradým hľadiskom. Posúdením vplyvu práv dieťaťa (CRIA) možno predpovedať vplyv akéhokoľvek navrhovaného politického opatrenia, právneho predpisu, nariadenia, rozpočtu alebo iného rozhodnutia správneho orgánu, ktoré ovplyvňujú deti a užívanie ich práv a malo by dopĺňať priebežné sledovanie a hodnotenie vplyvu opatrení na detské práva.¹⁷ CRIA musí byť začlenené do vládnych procesov na všetkých úrovniach, a to čo najskôr pri príprave politiky a ďalších všeobecných opatrení na zabezpečenie dobrého spôsobu vládnutia pokiaľ ide o detské práva. Rôzne metódy a postupy môžu byť vytvorené pri vykonávaní CRIA. Minimálne sa musí používať tento Dohovor a jeho opčné protokoly ako rámec, najmä sa musí zabezpečiť, aby sa posúdenia opierali o všeobecné zásady a osobitne zohľadňovali posudzovaný odlišný vplyv opatrenia(i) na deti. Posúdenie vplyvu samo o sebe by mohlo byť založené na informáciách od detí, občianskej spoločnosti a odborníkov, rovnako ako od príslušných ministerstiev, vedeckého výskumu a skúseností zozbieraných v krajine alebo na ktoromkoľvek inom mieste. Analýza by mala viesť k odporúčaniam na zmeny a doplnenia, alternatívy a zlepšenia a musia byť sprístupnené verejnosti.¹⁸

VI. Šírenie

100. Výbor odporúča, aby štáty extenzívne širili túto všeobecnú poznámku parlamentom, vládam a súdnym orgánom na národnej a miestnej úrovni. Mali by byť o tom tiež informované deti – vrátane detí v situácii vylúčenia – všetci odborníci pracujúci pre deti a s deťmi (vrátane sudcov, právnikov, učiteľov, opatrovateľov, sociálnych pracovníkov, zamestnancov verejných alebo súkromných inštitúcií sociálneho zabezpečenia, zdravotného personálu, učiteľov, atď.) a občianska spoločnosť ako celok. Ak to chcete dosiahnuť, mal by sa všeobecný komentár preložiť do príslušných jazykov, mali by byť k dispozícii

¹⁷ Všeobecný komentár č. 16 (2013) o povinnostiach štátu týkajúcich sa vplyvu podnikateľského sektora na práva detí, ods. 78-81.

¹⁸ Štáty môžu čerpať zo správy osobitného spravodajcu pre právo na potravu o hlavných zásadách v oblasti posudzovania vplyvov obchodných a investičných dohôd na ľudské práva (A/HRC/19/59/Add.5).

detské/primerané verzie a mali by sa konať konferencie, semináre, pracovné semináre a ďalšie podujatia s cieľom vymieňať si osvedčené postupy a to, ako ich najlepšie zaviesť do praxe. Malo by sa to tiež začleniť do formálneho odborného vzdelávania všetkých zúčastnených odborníkov a technických pracovníkov pred nástupom do zamestnania a popri zamestnaní.

101. Štáty by mali začleniť informácie do správ, ktoré pravidelne predkladajú Výboru v súvislosti s výzvami, ktorým čelia a opatreniami, ktoré prijali s cieľom uplatňovať a rešpektovať najlepší záujem dieťaťa vo všetkých rozhodnutiach súdnych a správnych orgánov a iných postupoch týkajúcich sa dieťaťa ako jednotlivca, ako aj vo všetkých fázach prijímania vykonávacích opatrení týkajúcich sa detí všeobecne alebo ako určitej skupiny.

Preklad dokumentu z anglického originálu bol vyhotovený v rámci projektu „Miznúce deti“.

	 NADÁCIA OTVORENEJ SPOLOČNOSTI OPEN SOCIETY FOUNDATION
<p><i>Projekt Miznúce deti bol podporený sumou 36000 eur z Fondu pre mimovládne organizácie, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2009-2014. Správcom Fondu je Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation. Cieľom projektu Miznúce deti je Zvýšenie zapojenia MVO do tvorby politik a rozhodovacích procesov na miestnej, regionálnej a národnej úrovni .</i></p>	